

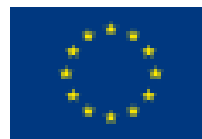

Interneto turinio priežiūra Lietuvoje: reglamentavimas ir praktika

**Susitikimas su elektroninės informacijos prieglobos
paslaugų teikėjais**

Vilius Nakutis (RRT)

2020 m. sausio 30 d.

PRANEŠIMO TURINYS

- Teisės aktai, reglamentuojantys neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančios viešosios informacijos skleidimą ir priežiūrą
- Ryšių reguliavimo tarnybos funkcijos
- Neteisėto (draudžiamo skleisti) turinio šalinimas ar blokavimas?
- Interneto karštoji linija – kas tai?
- RRT interneto karštoji linija „Švarus internetas“
- INHOPE ir tarptautinis bendradarbiavimas
- Statistika
- Problemos, taikant pranešimų „Notice and Take Down“ procedūrą

- Lietuvos Respublikos nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymas (toliau – Nepilnamečių apsaugos įstatymas)
https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.817CC58C1A54/TAIS_410367
- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9A3AD08EA5D0/asr>
- Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.065AB8483E1E/asr>

TEISĖS AKTAI (2)

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5 d. nutarimas Nr. 290 „Dėl Viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo“ (toliau – Tvarka)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B4A3ED74063A/asr>

NEPILNAMEČIŲ APSAUGOS ĮSTATYMAS

- Pagal šio įstatymo 4 straipsnį, neigiamą poveikį nepilnamečiams darančia informacija laikoma tokia viešoji informacija, kuri gali būti žalinga nepilnamečių psichinei ar fizinei sveikatai, fiziniam, protiniam, dvasiniam ar doroviniam vystymuisi:
 - smurtinio, erotinio pobūdžio informacija, taip pat informacija, skatinanti savęs žalojimą ar savižudybę, sukelianti baimę ar siaubą, skatinanti lošti, raginanti, siūlanti dalyvauti azartiniuose lošimuose, kai patariama, kaip pasigaminti, įsigyti ar naudoti sprogmenis, narkotines ar psichotropines medžiagas ir t.t.
- Taip pat, pagal šio įstatymo 4 straipsnį, draudžiama skleisti tokią informaciją:
 - kuria iš žmogaus ar žmonių grupės tyčiojamasi arba žmogus ar žmonių grupė niekinami dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės, neįgalumo, seksualinės orientacijos, socialinės padėties, kalbos, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų ar kitais panašiais pagrindais
 - kitais įstatymais uždraustą viešąją, ypač pornografinio turinio, informaciją, taip pat nepilnamečių seksualinę prievartą ir jų išnaudojimą skatinančią ir (ar) savitiksli smurtą pateikiančią informaciją

Švietimo įstatymo pataisos, priimtos LR Seime 2016 m. spalio 18 d., įsigaliojo nuo 2017 m. rugsėjo 1 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7adbfe909cf411e69ad4c8713b612d0f>

„23² straipsnis. Pranešimas apie patyčias kibernetinėje erdvėje ir kitą draudžiamą ar ribojamą skleisti viešąją informaciją.

1. Sužinoję apie viešą patyčių kibernetinėje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją atvejį, ir smurtaujančio, ir smurtą patiriančio nepilnamečio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo, o kiti asmenys turi teisę apie tai pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai (toliau – Ryšių reguliavimo tarnyba) pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.

Šiame straipsnyje reglamentuojama pranešimų apie patyčias ir kitą neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančią informaciją (pagal Nepilnamečių apsaugos įstatymą) teikimo RRT tvarka, RRT pareiga imtis veiksmų, kad draudžiama skleisti informacija būtų kuo greičiau pašalinta iš interneto, RRT teisė duoti privalomus nurodymus elektroninės informacijos prieglobos ar viešųjų ryšių tinklų paslaugų teikėjams dėl informacijos pašalinimo arba prieigos prie jos panaikinimo, taip pat šių paslaugų teikėjų prievolė vykdyti privalomus RRT nurodymus.

- Įstatymo 19 straipsnyje apibrėžta, kad draudžiama skelbti informaciją, kurioje:
 - raginama prievarta pažeisti Lietuvos Respublikos suverenitetą
 - skatinami ar kurstomi teroristiniai nusikaltimai
 - skleidžiama karo propaganda, kurstomas karas ar neapykanta, tyčiojimas, niekinimas
 - kurstoma diskriminuoti, smurtauti, fiziškai susidoroti su žmonių grupe ar jai priklausančiu asmeniu dėl amžiaus, lyties, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, negalios, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų ar religijos pagrindu
 - platinama, propaguojama ar reklamuojama pornografija, taip pat propaguojamos ir (ar) reklamuojamos seksualinės paslaugos, lytiniai iškrypimai
 - propaguojami ir (ar) reklamuojami žalingi įpročiai ir narkotinės ar psichotropinės medžiagos
 - platinama dezinformacija ir informacija, šmeižianti, įžeidžianti žmogų, žeminanti jo garbę ir orumą
 - pažeidžiama nekaltumo prezumpcija

LRV NUTARIMAS (1)

- Tvarkos 12 punkte nustatyta, kad informacijos prieglobos paslaugų teikėjas atsako už informaciją, kurią saugo interneto tinklalapio įkūrėjo (valdytojo) ir (arba) paslaugų gavėjo prašymu, tik šiais atvejais:
 - jeigu jis teikia paslaugas turėdamas faktinių žinių apie šios Tvarkos pažeidimus, vykdomus naudojantis jo teikiamomis paslaugomis arba naudojant jo tarnybinę stotį;
 - jeigu jis, sužinojęs apie tarnybinėje stotyje laikomą neskelbtiną informaciją, nedelsdamas jos nepanaikina arba nenutraukia prieigos prie jos, atsižvelgdamas į šios Tvarkos 14 punkto nuostatas.

LRV NUTARIMAS (2)

- Pagal Tvarkos 14 punktą, informacijos prieglobos paslaugų teikėjai ir (arba) tinklo paslaugų teikėjai privalo nutraukti prieigą prie tarnybinėje stotyje esančios informacijos šiais atvejais:
 - jeigu to reikalauja teismas;
 - jeigu informacijos prieglobos paslaugų teikėjas arba tinklo paslaugų teikėjas sužino apie jo tarnybinėje stotyje saugomą neskelbtiną informaciją, o prieigą nutraukti techniškai yra įmanoma

- Direktyva 2011/93/ES – Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (2011-12-13) dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir vaikų pornografija
- Direktyvos 25 straipsnyje skelbiama:
 1. Valstybės narės **imasi būtinų priemonių užtikrinti**, kad būtų skubiai pašalintos jų teritorijoje esančios tinklavietės, kuriose yra vaikų pornografijos arba per kurias ji platinama, ir stengtis, kad būtų pašalintos už jų teritorijos ribų pagrindiniuose kompiuteriuose esančios tokios tinklavietės.
 2. Valstybės narės **gali imtis priemonių**, kad jų teritorijoje būtų blokuojama interneto naudotojų prieiga prie tinklaviečių, kuriose yra vaikų pornografijos arba per kurias ji platinama. Šios priemonės turi būti nustatomos taikant skaidrias procedūras ir suteikti atitinkamą apsaugą, visų pirma užtikrinant, kad būtų ribojama tai, kas būtina ir proporcinga, kad naudotojai būtų informuojami apie tokio apribojimo priežastį. Tos priemonės apima ir žalos atlyginimo per teismą galimybę.

NETEISĖTO TURINIO BLOKAVIMAS (2)

- Neteisėto turinio blokavimo Lietuvoje pavyzdžiai:
 - Azartiniai lošimai
 - Nelegalios televizijos internete
 - Nelegalias finansines paslaugas internete teikiančios svetainės
 - Autorių teises pažeidžiančios svetainės
 - Teroristinis turinys
 - Vartotojų teises pažeidžiantis turinys

INTERNETO KARŠTOJI LINIJA – KAS TAI?

- Sistema, skirta pranešti apie pastebėtą neteisėtą (draudžiamą skleisti) ar žalingą (neigiamą poveikį nepilnamečiams darantį) interneto turinį, siekiant kuo greičiau jį pašalinti
- Interneto karštosios linijos siūlo visuomenei anonimiškai pranešti apie interneto turinį, kuris, jų manymu, yra neteisėtas, įskaitant internete platinamą vaikų seksualinio išnaudojimo medžiagą. Interneto karštoji linija užtikrina, kad pranešimas bus ištirtas, o jei bus nustatyta, kad turinys yra neteisėtas ir laikomas toje pačioje šalyje, informacija bus perduota atitinkamai teisėsaugos institucijai ir, daugeliu atvejų, informacijos prieglobos paslaugų teikėjui.
- Jei turinys talpinamas užsienyje, informacija bus perduota atitinkamos šalies interneto karštajai linijai.
- Pagrindinis karštųjų linijų tikslas - pašalinti neteisėtą turinį iš interneto.

KODĖL ŽMONĖS PRANEŠA KARŠTAJAI LINIJAI?

- Žmonės randa neteisėtą ar žalingą turinį internete (vaikų seksualinio išnaudojimo medžiagą, rasistinį turinį, neapykantą kurstantį turinį ir pan.) ir nori kam nors pranešti
- Alternatyva – pranešti policijai, tačiau žmonės gali turėti įvairių baimių:
 - Baimė dėl policijos klausimų
 - Baimė jaustis nepatogiai
 - Baudžiamojo persekiojimo baimė
- Interneto karštosios linijos priima anoniminius pranešimus

RRT INTERNETO KARŠTOJI LINIJA

- Įkurta Ryšių reguliavimo tarnyboje (RRT) 2007 m., vykdamas Europos Komisijos Saugesnio interneto projektą
- Bendradarbiavimas su suinteresuotomis institucijomis:
 - Policijos departamentas
 - Žurnalistų etikos inspektoriatas
 - Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga
 - Nacionalinė švietimo agentūra
 - VšĮ „Vaikų linija“
 - Asociacija „Langas į ateitį“
 - Interneto paslaugų teikėjai

APIE KOKĮ TURINĮ PRANEŠAMA?

Neteisėtas turinys:

- Vaikų seksualinio išnaudojimo medžiaga (įskaitant vaikų erotiką, nudizmą ir kitą netinkamą su vaikais susijusią medžiagą)
- Pornografija
- Rasizmas ir ksenofobija
- Kibernetinės patyčios

Žalingas turinys, kuris gali turėti neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi.

Apibrėžta LR Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatyme.

- Erotika
- Smurto propagavimas
- Nepadorios nuotraukos, nešvankios kalbos
- Informacija, skatinanti savęs žalojimą ar savižudybę
- Sprogmenų, narkotikų pasigaminimo instrukcijos
- Ir kt. informacija

„ŠVARUS INTERNETAS“

- „Švarus internetas“ – naujasis RRT interneto karštosios linijos pavadinimas
<https://svarusinternetas.lt>

švarus
internetas

Europos Sąjungos bendrai finansuota
Europos infrastruktūros tinklų priemonė

- Filmukas apie tai, kaip veikia „Švarus internetas“

<https://www.youtube.com/watch?v=TXRBMU4sfOk>

KAIP PRANEŠTI?

<https://www.svarusinternetas.lt/>

svarus
internetas

PRANEŠK

APIE MUS

STATISTIKA

PAGALBA

TEISINĖ INFORMACIJA

KONTAKTAI

LT

PRANEŠKITE APIE
PASTEBĖTĄ ŽALINGĄ
TURINĮ INTERNETE

Pranešimus galite pateikti anonimiškai

PRANEŠKI

INHOPE

PRANEŠIMŲ ANKETA

svarus
internetas

PRANEŠK

APIE MUS

STATISTIKA

PAGALBA

TEISINĖ INFORMACIJA

KONTAKTAI

LT

PRANEŠK

Jei internete susidūrėte su vaikų seksualiniu išnaudojimu, smurtu ar patyčiomis, pornografija, narkotinių medžiagų platinimu, rasinės ir tautinės nesantaikos kurstymu ar pan. Informacija, kviečiame apie tai nedelsiant pranešti mums. Anonimiškumą garantuojame!

* Neteisėto turinio rūšis

Pasirinkite

* Vieta, kurioje buvo aptiktas neteisėtas turinys

Pasirinkite

* Adresas (URL) (nukopijuokite interneto naršyklės adreso laukelį).

+ PRIDETI PAPILDOMĄ LAUKĄ ADRESUI

Papildoma informacija ar pastabos

Asmens duomenys

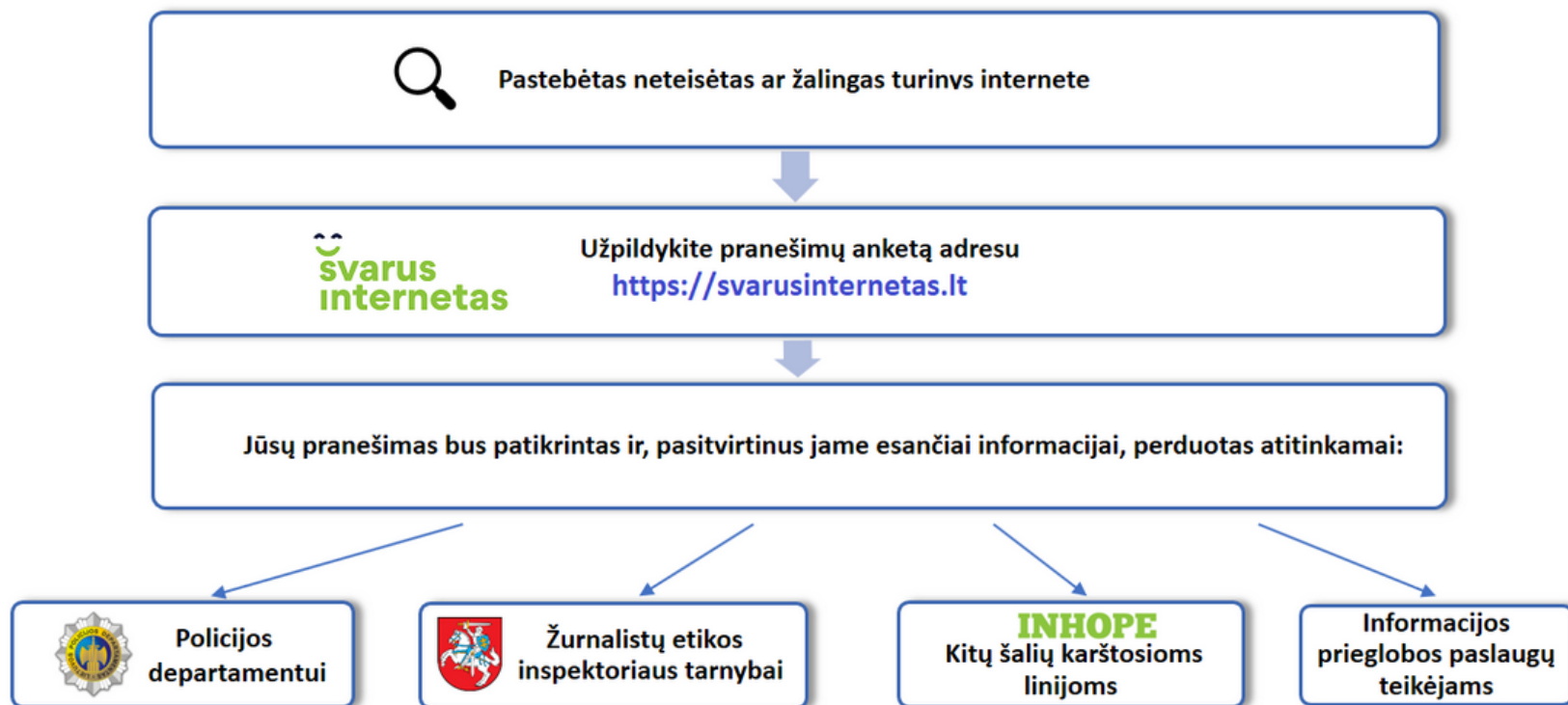
JŪS NEPRIVALOTE PATEIKTI SAVO ASMENS DUOMENŲ. GALITE NEPILDYTI APAČIOJE ESANČIŲ LAUKŲ.

Vardas

Pavardė

El. paštas

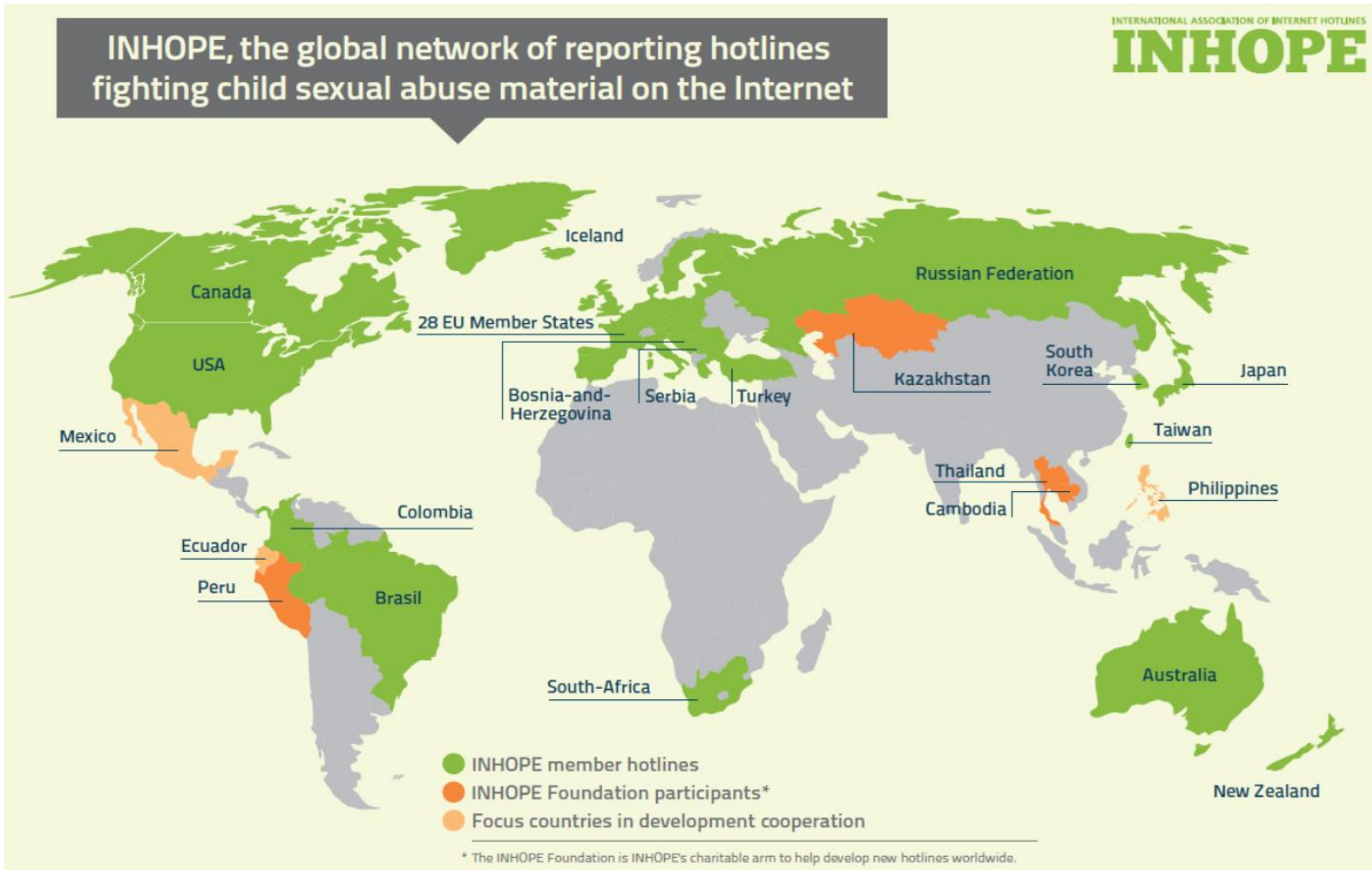
PRANEŠIMŲ TYRIMO SCHEMA

- Šiuo metu 43 pasaulio šalyse veikia 47 interneto karštosios linijos, kurias jungia tarptautinė interneto karštųjų linijų asociacija INHOPE. RRT interneto karštoji linija yra INHOPE narė nuo 2008 m.
- Interneto karštųjų linijų funkcijos – pranešimų apie pastebėtą neteisėtą ar žalingą informaciją internete priėmimas ir tyrimas. Tikslas - neteisėtos informacijos pašalinimas.
- Ypač aktyviai INHOPE kovoja prieš vaikų seksualinio išnaudojimo vaizdus internete.
- INHOPE pozicija – nepalaiko blokavimo; interneto turinys turi būti šalinamas toje vietoje, kur jis yra patalpintas

INHOPE žemėlapis

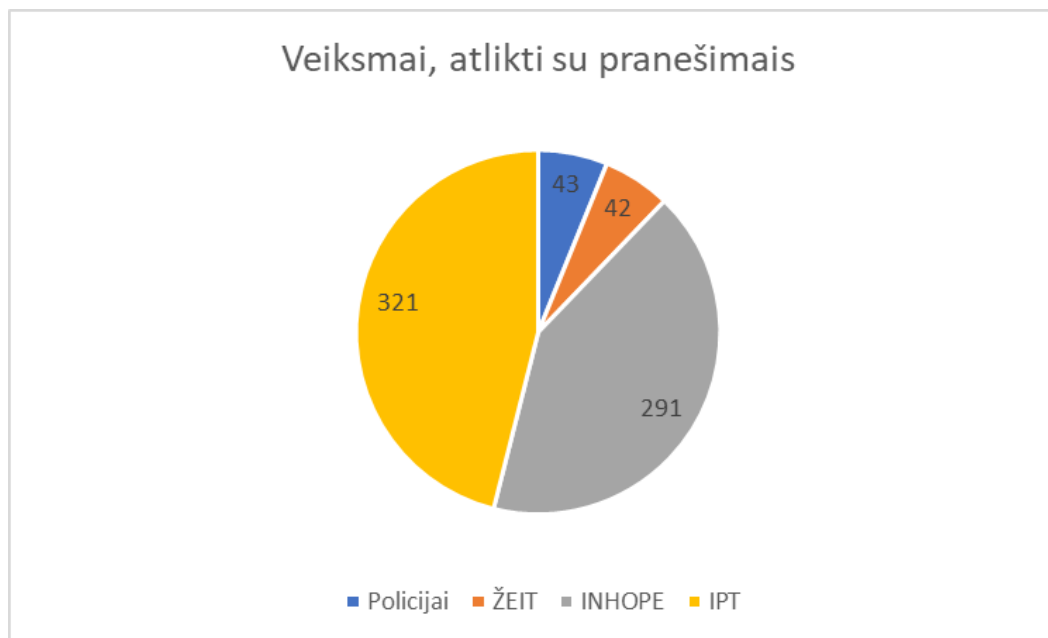
- RRT interneto karštoji linija yra INHOPE narė, bendradarbiauja ir keičiasi pranešimais su kitų šalių interneto karštosiomis linijomis ir prisideda prie efektyvaus neteisėto interneto turinio (ypač vaikų seksualinio išnaudojimo medžiagos) šalinimo iš interneto.
- Interneto karštosios linijos atstovai nuolat dalyvauja INHOPE konferencijose, susitinka ir bendrauja su kitų šalių interneto karštųjų linijų atstovais.
- INHOPE konferencijose yra galimybė susitikti ir užmegzti kontaktus su kitų šalių teisėsaugos institucijų, Interpolo, Europolo, taip pat populiariausių pasaulinių socialinių tinklų atstovais.
- RRT turi tiesioginius kontaktus su Google ir Facebook atstovais, todėl gali kreiptis į juos kritinių pranešimų į karštąją liniją atveju (pvz. dėl savižudybių prevencijos).
- Interneto karštajai linijai taip pat suteiktas YouTube Trusted Flagger statusas.

INTERNETO TURINIO VIETOS NUSTATYMO ĮRANKIAI

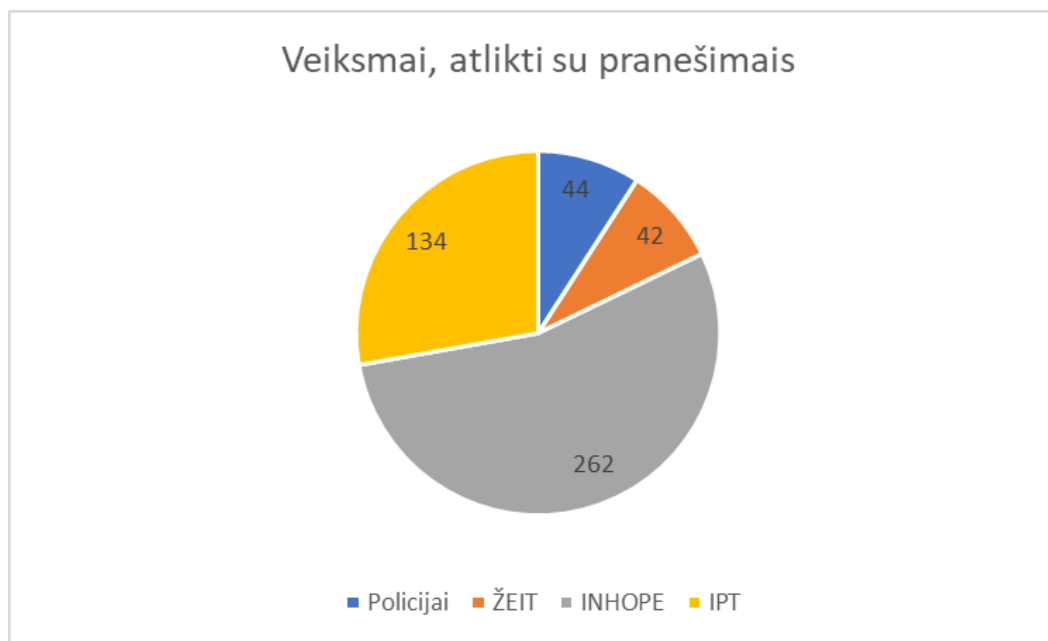
- *nslookup* ir *tracert* komandos - svetainės IP adresui ir maršrutui nustatyti
- RIPE NCC, ARIN, APNIC, AfriNIC ir LACNIC regioninių interneto registru duomenų bazių *whois* paieška – viešai informacijai gauti apie IP adresus
- <https://who.is> ir <http://whois.domaintools.com> – viešai informacijai gauti apie domenų vardus ir IP adresus
- <https://www.robtex.com> ir <https://centralops.net/co/> - viešai informacijai gauti apie IP adresus, domenų vardus, autonomines sistemas, maršrutus, ir t.t.
- Flagfox – Firefox plėtinys; Site Geo IP Locator – Chrome plėtinys
- Country Flags & IP Whois – Firefox ir Chrome plėtinys

Per 2018 m. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (RRT) interneto karštąją liniją gavo **3149** pranešimus. Po atlikto tyrimo tolesnių veiksmų imtasi **697** atvejais (22% visų gautų pranešimų):

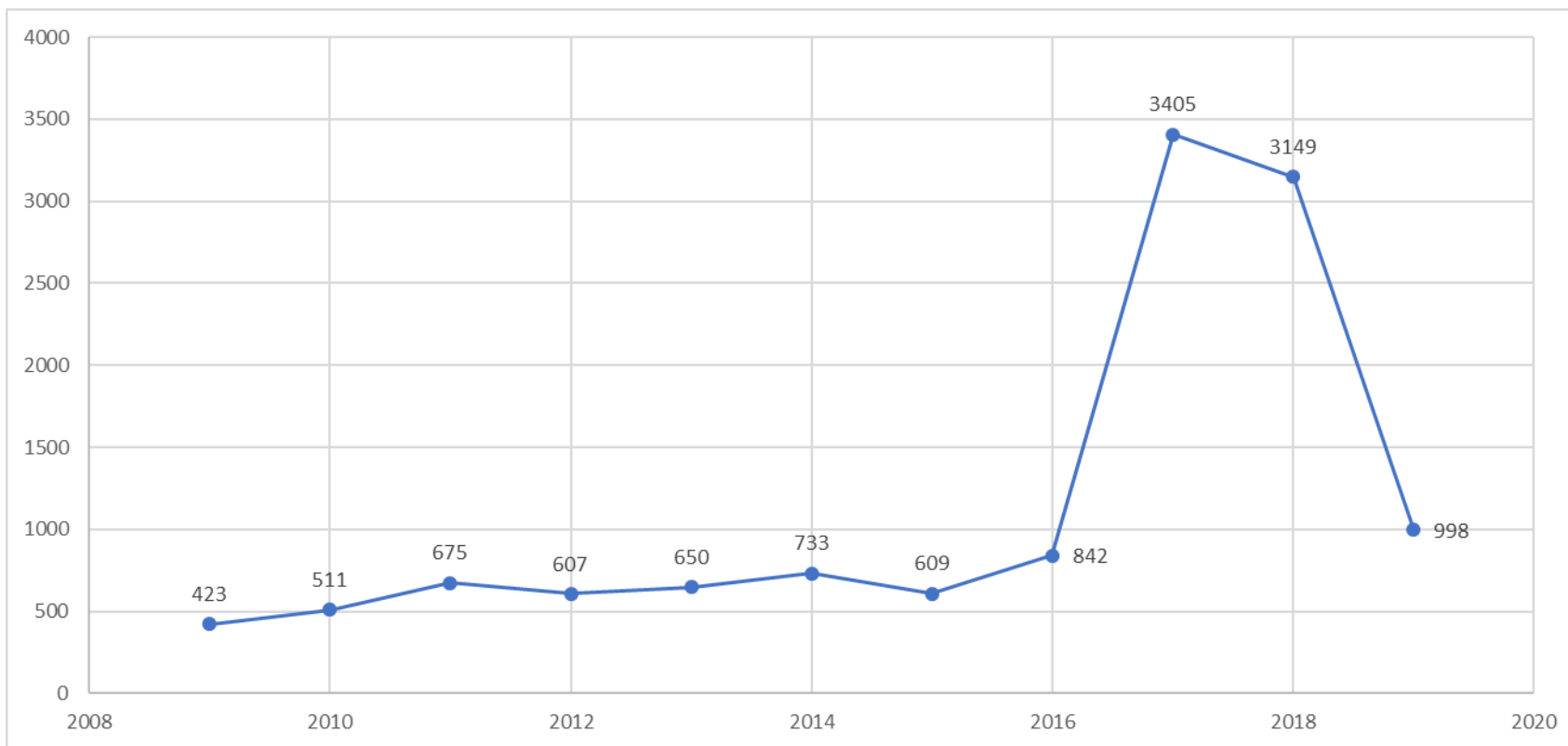
2018 m. RRT gavo 92 pranešimus apie patyčias ir smurtą kibernetinėje erdvėje. 64 atvejais informacija pasitvirtino ir buvo imtasi atitinkamų veiksmų.

Per 2019 m. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (RRT) interneto karštąją liniją gavo **998** pranešimus. Po atlikto tyrimo tolesnių veiksmų imtasi **482** atvejais (48% visų gautų pranešimų):

2019 m. RRT gavo 82 pranešimus apie patyčias ir smurtą kibernetinėje erdvėje. 38 atvejais informacija pasitvirtino ir buvo imtasi atitinkamų veiksmų.

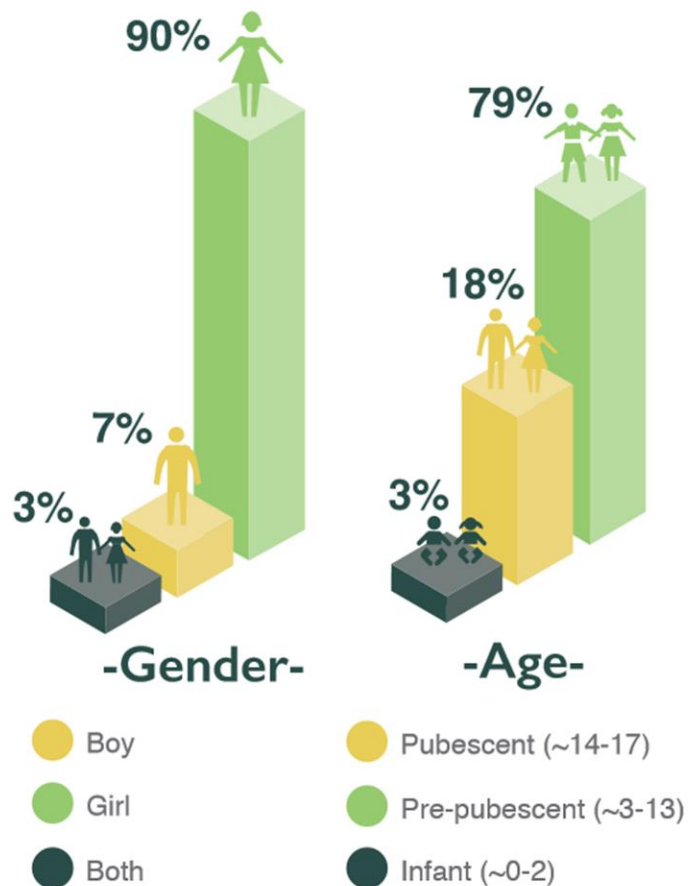
GAUTŲ PRANEŠIMŲ DINAMIKA 2009-2019

- 87,930 – tiek pranešimų su URL adresais, kuriuose aptikta vaikų seksualinio išnaudojimo medžiagos (CSAM), pateikta į INHOPE ICCAM duomenų bazę (INHOPE, 2017);
- 259,016 - identifiкуotas toks bendras skaičius CSAM nuotraukų ir video medžiagos (INHOPE, 2017);

INHOPE STATISTIKA (2)

Vaikų seksualinio išnaudojimo medžiagos charakteristika (iš INHOPE 2017 m. ataskaitos):

INTERNETO TURINIO VIETOS SLĖPIMAS

- Slėpimasis už reverse proxy serverių (pvz. CloudFlare)
- Fast-flux DNS technikos naudojimas
- http refererio, t.y. nuorodos, iš kur gaunama užklausa, naudojimas; vaikų seksualinio išnaudojimo medžiaga yra pasiekama tik Firefox ar Chrome naršyklėje įdiegus Referer Control plėtinį ir įvedus tam tikrą nuorodą, per kurią pasiekama ta medžiaga

PROBLEMOS BENDRAUJANT SU PASLAUGŲ TEIKĖJAIS

- Neatsako į el. laiškus
- Neprisipažįsta, kad nurodytas draudžiamas skleisti turinys yra pas juos
- Tvirtina, kad nurodytas draudžiamas skleisti turinys jau yra pašalintas, nors taip nėra
- Tik po pakartotinių priminimų, kai nurodoma jų atsakomybė ir kokios gali grėsti sankcijos pagal Administracinių nusižengimų kodeksą (ANK), pašalina nurodytą turinį arba turinys perkeliamas į kitą šalį

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!

Vilius Nakutis

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba

vilius.nakutis@rrt.lt

